

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ТУКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
СӘМӘКӘЙ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ**

КАРАР

«12» декабря 2023 ел

Сәмәкәй авылы

№ 40

«2024-2026 елларга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Сәмәкәй авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлеге түрүнда» программаны раслау хақында»

2018-2024 елларга Россия Федерациясендә юл хәрәкәте иминлеге стратегиясен раслау түрүнда» Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2018 елның 8 январендәге 1-р номерлы күрсәтмәсен гамәлгә ашыру максатында, Сәмәкәй авыл жирлеге Башкарма комитеты

КАРАР БИРӘ:

1. «2024-2026 елларга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Сәмәкәй авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлеге» программын расларга.
2. Элеге каарны Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районының рәсми сайтында «авыл жирлекләре» бүлгендә (tukay.tatarstan.ru) һәм Татарстан Республикасы рәсми хокукий мәгълүмат порталында (pravo.tatarstan.ru) урнаштырырга.
3. Сәмәкәй авыл жирлегенең 2022 елның 29 декабрендәге 22 номерлы каары (барлык үзгәрешләре белән) үз көчен югалткан дип санарга.
4. Элеге каарар үтәлешен контрольдә тотуны үз жаваплылыгымда калдырам.

Башкарма комитет Житәкчесе

И.МУсманов

Сәмәкәй авыл жирлеге Башкарма комитетының 12.12.2023ел № 40 карап

**«2024-2026 елларга
Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы
Сәмәкәй авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлеге»
ПРОГРАММАСЫ**

ТР, Тукай районы
2023 ел

ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	«2024-2026 елларга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Сәмәкәй авыл жирлегенде юл хәрәкәте иминлеге» программасы
Программаны эшләү өчен нигез	2018-2024 елларга Россия Федерациясендә юл хәрәкәте иминлеге стратегиясен раслау турында» Россия Федерациисе Хөкүмәтенең 2018 елның 8 январендәге 1-р номерлы күрсәтмәсе, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү чаралары турында» Татарстан Республикасы Президентының 2014 елның 06 декабрендәге 1115-ПУ номерлы Указы, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген арттыру, юл-транспорт һәлакәтләрсн қыскарту һәм аларның нәтижәләрен киметү чараларын гамәлгә ашыру турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2023 елның 18 февралендаге 159 номерлы карары
Программаның дәүләт заказчысы	Татарстан Республикасы Транспорт һәм юл хужалығы министрлыгы
Программаны төп эшләүчсләр	Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Сәмәкәй авыл жирлеге башкарма комитеты
Программаның максатлары һәм бурычлары	<p>Программаның максаты – юл-транспорт һәлакәтләренең авырлыгын кимстү, гражданнарның гомесен, сәламәтлеген һәм аларның мәлкәтен саклауны тәэмин итү. Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Сәмәкәй авыл жирлеге юлларында аларның законлы хокукларын һәм имин хөрөкт шартларын тәэмин итү. Максатка ирешү шарты булып түбәндәг бурычларны һәл итү тора:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Сәмәкәй авыл жирлегенең юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү буенча дәүләт системасын камиләштерү; - транспорт чараларын йөртүчеләрне һөнәри өзөрлөү, янадан өзөрлөү сыйфатын күтәрү: <ul style="list-style-type: none"> - юл хәрәкәтендә катнашуучыларның куркыныч тәртибен кисоту һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнен ышанычлыгын арттыру; - юл хәрәкәте иминлеген пропагандалауның, контроль-күзәтчелек эшчәнлеген нәтижәлслеген арттыру; - транспорт чараларының конструктив һәм эксплуатацион куркынычсызлыгына, аларны тормышка ашыру механизминара кагылышлы таләпләрне камиләштерү; - юл хәрәкәтен осштыруның нәтижәләс схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану; - авыл жирлеге юлларында куркыныч участокларны бетерү һәм булдырмау; - балаларны гына түгел, өлкән яштәтеге кешеләрне да (шул исегтен пенсионерларны) урамда һәм юлларда хәрәкәт итү куркынычсызлыгы кагыйдәләренә өйрәтү системасын камиләштерү; - авария-коткару эшләренең һәм юл-транспорт һәлакәтләрснә зыян күрүчеләргә ашыгыч медицина ярдәме курсатуңең нәтижәлелеген арттыру
Программаны тормышка ашыру вакыты	2024-2026 еллар
Тормышка ашыруның көтелгөн сонгы нәтиҗәләр	<p>Программаны тормышка ашыру нәтижәсендә авариянен индикатив күрсәткечләре кимү көтелә: юл-транспорт һәлакәтләренең авырлыгы. Юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозу очрактары ачыклану дәрәжәсен республика буенча уртacha күрсәткечтән югарырак күтәрергә, шул ук вакытта ЮХИДИ бүлекчәссе эшчәнлеген тизлекне арттыру, узып китү, юл чатында йөрү кагыйдәләрсн үтмәү көбеск бозуларны ачыклауга юнәлдерергә, бу юл-транспорт һәлакәтләрсн кимүснә сизелерлек йогынты ясаячак.</p> <p>Авыл жирлеге территориясендә һәм ТР Тукай муниципаль районы юлларында автомобиль транспорты өлкәссендә авариялелек дәрәжәсеннен кимүс</p>

1. КЕРЕШ

Программаның төп чарапалары	<p>Муниципаль дөрөжөд юл хөрөкөтө иминлеге белөн идаро иту структураларын камиллештерүү, Татарстан Республикасында юл хәрәкәтө иминлөгө идарәссе дәүләт системасының хокукий һәм мәғълүмат базасын камиллештерүү.</p> <p>Юл хәрәкәтө иминлөгө проблемалары бунчак максатчан мәғълүмат-пропаганда кампанияләре үткәрүү, массакүләм мәғълүмат чараларында юл хәрәкәтө иминлөгө мәсъелеләрсө дайими яктырту.</p> <p>Балалар һәм яшүсмөрлөрнөн транспорт культурасын тәрбияләү һәм куркынычсыз тәртипкө өйрәтүнөң яңа формаларын һәм ысулларын эшләү һәм гамәлгә керүү, автотранспорт профилендәгес спорт картинг-клублары, балалар яшүсмөрлөр автомөктәбө чөлтөрөн булдыру.</p> <p>Машина йөртүчеләрнөң әзерләү системасын камиллештерүү, автотранспорт чараларын йөртүчеләрнөң һөнөри осталыгын күтәрү һәм әзерләү бунчак алдынгы технологияләр үзәгөн булдыру.</p> <p>Контроль-кузатчелек органнарының үзара хезмәттәшлеге системасын камиллештерүү, тиз йөрешле хөрөкөт режимын контролльдө тоту очен техник чаралар һәм жиһазлар керүү, техник карау чараларын гамәлгә керүү</p>
Программаның ярдомче программалары һәм төп чарапалары үтәлешсөн осштыру очен жаваплылар	Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Сәмәкәй авыл жирлегес Башкарма комитеты
Финанслау күләмсөн һәм чыганаклары	Программаны финанслаунын гомуми күләмсөн 300 мәң сүм тәшкил итэ

Элеге программа «2018-2024 елларга Россия Федерацииндә юл хәрәкәтө иминлөгө стратегиясен раслау турында» Россия Федерациисе Хөкүмәтенен 2018 елның 8 январендәге 1-р номерлы құрсәтмәсө, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәтө иминлөгөн тәэмим итү чаралары турында» Татарстан Республикасы Президентының 2014 елның 06 декабрендәге 1115-ПУ номерлы Указы, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәтө иминлөгөн арттыру, юл-транспорт һәлакәтләрен қыскарту һәм аларның нәтижәләрен киметү чараларын гамәлгә ашыру турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2023 елның 18 февралендәге 159 номерлы карары нигезендә эшләнде.

Элеге Программа юл-транспорт һәлакәтләренен авырлыгын киметү, гражданнарның гомерен, сәламәтлеген һәм аларның мөлкәтен саклауны тәэмим итү, ТР Тукай муниципаль районы Сәмәкәй авыл жирлеге юлларында аларның законлы хокуклары гарантияләрен арттыру максатларында эшләнде.

Элеге Программа түбәндәге бурычларны хәл итүгө юнәлдерелгән:

- Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Сәмәкәй авыл жирлегендә юл хәрәкәтө иминлөгө дәүләт идарәсөнен нәтижәлелеген арттыру;
- юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кисәтү һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнөң ышанычлылыгын арттыру;
- юл хәрәкәтен оештыруның нәтижәле схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану;
- жирле юлларда куркыныч участокларны бетерү һәм булдырмау;
- авария-коткару әшиләренен һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зиян күрүчеләргә ашыгыч медицина ярдәме курсәтүнен нәтижәлелеген арттыру.

1. Юл-транспорт һәлакәтләренен төп сәбәпләре булып тора:

- юл хәрәкәтендә катнашучыларның юл хәрәкәтө кагыйдәләрен һәм һава-метереология шартларны үтәмәве;
- машина йөртүчеләрне әзерләү процессы белән төгәл, бердәм идарә иту булмау аларның әзерлек дәрәҗәсөнә һәм сыйфатына карата оптималь таләпләр тәэмим итми;

- машина йөртүчеләрне әзерләу сыйфатына һәм юл хәрәкәтендә башка катнашучыларның юлларда үз-үзләрен тотышы культурасына карата таләпләрне арттыру укыту һәм тәрбияләү структурасында, формаларында һәм ысууларында адекват үзгәрешләр белән, мәгариф учреждениеләренең төп массасы педагогик кадрлар составын яхшырту белән бергә алыш барылмый;

- халыкның юлларда үз-үзене тоту культурасының үзгәрүче юл хәрәкәте шартларына туры килмәве;

- машина йөртүчеләрнең хезмәт һәм ял режимнарын үтәүне контролъдә тотуны камилләштерү;

- юлларның сыйфаты канәгатьләнерлек булмау.

Жәмәгатьчелек фикерен сораштыру нәтижәләре күрсәткәнчә, авариялелек торышына хокукый нигилизм һәм куркынычсызлык таләпләренә битарафлык күрсәту төп йогынты ясый. Сораштырылган шәхси транспорт йөртүчеләрнең якынча 30%ы үз гамәлләрен юл хәрәкәтендә катнашучыларның башка мәнфәгатьләренә туры китерми, 40%ы гадәт буенча юл хәрәкәте кагыйдәләрен боза, чөнки юлда беркайчан тәртип сакламый, 35%ы юл ситуациясе (юлның начар торышы, хәрәкәтне оештырудагы житешсезлекләр, транспорт агымының югары тығызылыгы һәм интенсивлыгы) юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозарга мәжбүр иткән, дип саный, 13%ы юл хәлен кисету һәм 5%ы машина йөртүченен игътибары читкә юнәлу дип раслый. Сораштырылучыларның 28%ы кайчан да булса исерек хәлдә транспорт белән идарә иткән, аларның 25%, транспорт руле артына утырганда, сизмәсләр һәм жәзага тартилмаслар дип өметләнгән, 20%ы машина йөрту сыйфатына һәм юл хәлен бәяләүгә алкоголь йогынты ясамаячак, дип санаган.

Моннан тыш, жәмәгатьчелек фикерен сораштыру бүгенге көндә машина йөртүчеләр һәм жәяүлеләр арасында үзара мәнәсәбәтләр бик киеренке булуын күрсәтә. Юл хәрәкәтендә катнашучы бу төркемнәрнен үзара каршы торуы, кагыйдә буларак, юлларда куркыныч хәл тудыруга һәм элеге төркемнәр арасынданагы юл-транспорт һәлакәтләренен шактый өлемшәндә үлемгә китерә.

Жәяүлеләр тарафыннан жәрәхәтләнүгә китергән юл хәрәкәте кагыйдәләрен төп бозулар булып машина йөргән жирдә билгеләнмәгән урында юл аша чыгу, көйләү сигналлары таләпләрен бозу, жәяүлеләрнең юлның машина йөрү өлемшәндә исерек хәлдә булуы тора. Жәяүлеләр кичүе булмаган урыннарда юлларны чыгу – ин зур куркыныч. Жәяүлеләрнең юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозуның объектив сәбәпләре:

- жәяүлеләр кичүләренен житәрлек булмавы;

- төзекләндерелгән тұқталыш мәйданчыклары булмау;

- жәмәгать транспорты тұқталу урыннарында «Автобус тұқталышы урыны» юл билгеләре булмау;

- юл чатлары зонасында «Главная дорога», «Уступите дорогу» юл билгеләре булмау.

Юл хәрәкәте иминлеген тәэммин итү проблемасы халыкның иң кин катламнары, жәмәгатьчелек фикерен исәпкә алмыйча хәл ителә алмый. Социаль-психологик системалар, шул исәптән дини укулар, төрле рухи концепцияләр һәм ижтимагый берләшмәләр нигезендә халыкның кин массаларының үз-үзләрен тотышы формаларын һәм ижтимагый анын формалаштыру тәжрибәсе кешеләрнең үз-үзләрен тотышы хакында массакүләм үзгәрешләргә исәп тотарга мәмкинлек бирә. Социаль-психологик системалар, шул исәптән дини укулар, төрле рухи концепцияләр һәм ижтимагый берләшмәләр нигезендә халыкның кин массаларының үз-үзләрен тотышы формаларын һәм ижтимагый анын формалаштыру тәжрибәсе кешеләрнең үз-үзләрен тотышы хакында массакүләм үзгәрешләргә исәп тотарга мәмкинлек бирә.

Халык белән пропаганда-анлату эшләре, балалардан башлап, дайими алыш барылырга тиеш һәм барыннан да элек юл хәрәкәтендәге вакыйгаларның тискәре нәтижәләренә бәйле потенциаль куркынычны аңлауга, юл хәрәкәте иминлеге өлкәсендә нормаларны, кагыйдәләрне һәм стандартларны бозучыларга карата тискәре мәнәсәбәт формалаштыруға юнәлтелгән булырга тиеш. Моннан чыгып, юл хәрәкәтендә кешеләрнен хокукый тәртибен формалаштыру юнәлешләрен билгеләгендә, халыкның төрле социаль һәм яшь категорияләренә юнәлдерелгән дифференциацияләнгән пропаганда үткәрелергә тиеш.

Авариялелек дәрәжәсен, китерелгән кеше һәм матди югалтуларны бары тик дәүләт һәм ижтимагый оешмалар тарафыннан бөтен халыкның актив ярдәме белән законнар чыгару,

икътисадый, техник һәм тәрбия характерындағы чарапар комплексын гамәлгә ашырганда гына киметергә мөмкин.

Юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштеру буенча юлларда халыкның үз-үзен тотышы культурасын күтәрүгә юнәлдерелгән проектны тормышка ашыру Сәмәкәй авыл жирлегендә авариялелек дәрәжәсен киметергә мөмкинлек бирәчәк, бу юл-транспорт һәлакәтләреннән килгән зыянны каплауга матди чыгымнарын киметәчәк.

2. ПРОГРАММАНЫҢ МАКСАТЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ

Программаның максаты булып гражданнарның сәламәтлеген һәм аларның мәлкәтен саклауны тәэммин итү, Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Сәмәкәй авыл жирлеге юллары буенча имин хәрәкәт итү шартларына аларның законлы хокукларын гарантияләу тора. Максатка ирешү шарты булып түбәндәге бурычларны хәл итү тора:

- жирлектә юл хәрәкәте иминлеге дәүләт идарәсенен нәтижәлелеген арттыру;
- юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кисәтү һәм транспорт чарапарын йөртүчеләрнен ышанычлылыгын арттыру;
- юл хәрәкәтен оештыруның нәтижәле схемаларын, методларын һәм чарапарын эшләү һәм куллану;
- авыл жирлеге юлларында куркыныч участокларны бетерү һәм булдырмау;
- авария-коткару эшләренен һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ашыгыч медицина ярдәме курсатунаң нәтижәлелеген арттыру.

3. ПРОГРАММАНЫҢ ТӨП ЧАРАЛАРЫ. ПРОГРАММА ЧАРАЛАРЫНЫҢ (БҮЛЕКЛӘРНЕң) СИСТЕМАСЫ

Программаның максатына 5 максатчан проект белән тәкъдим ителгән программа чарапары комплексын тормышка ашыру нигезендә ирешү күздә тотыла:

1 проект. Юл хәрәкәте иминлеген тәэммин итү белән идарә итүнең муниципаль системасын камилләштеру

Проектның төп максаты булып Тукай муниципаль районы Сәмәкәй авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлеге дәүләт идарәсенен нәтижәлелеген арттыру тора.

Чарапар планында юл хәрәкәте иминлеген тәэммин итү белән идарә итү системасын алга таба камилләштерү каралган. Бу бурыч хәзерге вакытта аеруча актуаль. Элгә проект кысаларында жирлек дәрәжәсенән идарә структураларын камилләштерү, юл хәрәкәте иминлеге белән идарә итүнең дәүләт системасын хокукий һәм мәгълүмати тәэммин итү буенча чарапар комплексын (түбәндә китерелгән) тормышка ашыру күздә тотыла.

Юл хәрәкәте иминлеге өлкәсендә юл хәрәкәте иминлеген тәэммин итү һәм оештыруга карата таләпләрне билгеләүче, әлгә таләпләрне тормышка ашыру тәртибен һәм аларны бозган өчен жаваплылыкны билгеләүче норматив базаны камилләштерү буенча эш алыш бару планлаштырыла. Автомобиль транспортында пассажирлар йөртү иминлеген арттыруга юнәлдерелгән чарапар комплексы гамәлгә ашырылачак.

Юл-транспорт һәлакәтләренен авыр нәтижәләрен киметү өчен, проектта авария-коткару эшләренең оперативлыгын һәм нәтижәлелеген арттыру чарапарын гамәлгә ашыру каралган.

Юл хәрәкәте иминлеген тәэммин итү, аварияләрне булдырмау максатыннан, автотранспорт предприятиеләре тарафыннан өстәмә рәвештә түбәндәгә чарапар эшләнде:

1. Начар климат шартларында машина йөртүчеләрнен эшенә ныклы контроль, яшь машина йөртүчеләрнен мөстәкыйль эшләвен, аларның машина йөртү күнекмәләрен тикшерүне тәэммин итүне контролльдә тоту оештырылган.

2. Юл хәрәкәте кагыйдәләре һәм машина йөртү күнекмәләре буенча йөртүчеләрнен белемнәрен өстәмә тикшерүләр үткәрелә.

3. Ял көннэрендә, төнлә һәм эштән тыш эшләрдә З айдан да ким эш стажы булган йөртүчеләрне эшкә жәлеп итү тыела.

4. Хәрәкәттәге составка техник хезмәт күрсәту һәм ремонтлау сыйфатын контролльдә тоту тәэммин ителгән.

5. Куркыныч участокларда хәрәкәт режимнарын үтәүне контролльдә тоту көчәйтеде.

6. Хәрәкәт иминлеген тәэммин итү мәсьәләләре буенча машина йөртүчеләр-остазлар белән инструктив-методик киңәшмәләр, семинарлар үткәрелә.

7. Барлық юл-транспорт һәлакәтләре дә тикшерелә.

Һәр предприятиедә күчмә составны ремонтлау, линиягә чыгарганды һәм предприятиега кайтканда аның техник торышы, күчмә составны экипировкалау, машина йөртү составына яна медицина таныклавы, рейс алды һәм рейстан соң контролль тикшерү, машина йөртүчеләрнен хезмәт һәм ял режимын үтәү өчен җавап бирүче структуралар бар. Кышкы һәм жэйге эш шартларына күчкәндә сезонлы инструктажлар үткәрелә. Машина йөртүчеләр составына юл-транспорт һәлакәтләренен барлық очраклары һәм сәбәпләре дә хәбәр ителә.

2 проект. Юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштерү

2022-2024 елларга каралган «Юл хәрәкәте иминлеген арттыру буенча чараларга ижтимагый ярдәм оештыру» проектиндагы күп кенә чараларны «Юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштерү» проектиның икенче этапында дәвам итү күздә тотыла. Максатчан мәгълүмати-пропаганда кампанияләре ярдәмендә юл хәрәкәте иминлеге проблемасы буенча жәмәгатьчелек фикерен формалаштыру, халыкны укытуның нәтижәле методларын кертү буенча эш дәвам итәчәк, шул исәптән балалар һәм яшүсмерләр белән юлларда куркынычсызлык кагыйдәләренә өйрәту буенча эш көчәйтелеңәк. Машина йөртүчеләрнең һөнәри ышанычлылыгын арттыру буенча чаралар каралган. Аларның төп өлешләре булып машина йөртүчеләрне әзерләү системасын камилләштерү, юл хәрәкәте кагыйдәләрен системалы рәвештә бозучы машина йөртүчеләр белән профилактик эш алыш бару, йөртүчеләргә психофизиологик диагностика үткәрү нигезләрен булдыру тора.

Проектның төп максаты – юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кисәту һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнен һөнәри ышанычлылыгын арттыру.

Проект кысаларында массакүләм мәгълүмат чараларын файдаланып, юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркынычсыз тәртибен формалаштыруга, табибка кадәр беренче ярдәм күрсәтү методларына һәм юл хәрәкәтенен хокукый мәсьәләләрен юнәлдерелгән чаралар комплексын, массакүләм мәгълүмат чараларында юл хәрәкәте иминлеген оештыру һәм тәэммин итү мәсьәләләре буенча дайми мәкаләләр циклын, юл хәрәкәте иминлеге торышын аңлату һәм юл хәрәкәте иминлеген тәэммин итү буенча күрелә торган чаралар турында белгечләр чыгышлары күздә тотыла.

Массакүләм мәгълүмат чаралары ярдәмендә жәмәгатьчелек фикерен формалаштыру һәм юл хәрәкәте кагыйдәләрен үтәү буенча махсус пропаганда кампанияләрен оештыру һәм үткәру күздә тотыла. Бу кампанияләр контролль-күзәтчелек органнары эшчәnlеге белән яраштырылыша һәм юл хәрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышын максатчан контролльдә тотуны гамәлгә ашырырга тиеш.

Әлеге чараларны тормышка ашыру халыкның игътибарын юл хәрәкәте иминлеге проблемасына жәлеп итүне, үткәрелә торган чараларга ижтимагый ярдәм күрсәтүне һәм юл хәрәкәтендә катнашучыларда куркынычсызлык стандартларын формалаштыруны тәэммин итәргә тиеш.

Проектта юл хәрәкәтендә аеруча якланмаган катнашучыларга, балаларга, яшүсмерләргә, шулай ук пенсионерларга аерым игътибар бирелә. Балаларны һәм яшүсмерләрне транспорт культурасына өйрәтүнен һәм тәрбияләүнен юлларда һәм урамнарда үз-үзләрен дөрес тоту күнекмәләрен һәм белемнәрен актив, ижади яктан үзләштерүне тәэммин итә торган яна, нәтижәләрәк формаларын һәм ысуулларын кертү каралган: юл хәрәкәте иминлеге буенча ин яхши рәсем һәм плакат конкурсы үткәрү, автотранспорт профилендәге спорт клубларын, урта белем бирү мәктәпләре каршындагы велошәһәрчекләр төзү каралган.

Проектта каралган мөһим юнәлешләрен берсе булып юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозган машина йөртүчеләр белән профилактик эш алыш бару тора.

Исерек хәлдә ясалган юл-транспорт һәлакәтләрен кисәтү өчен машина йөртүчеләргә рейс алды тикшерүе үткәрергә кирәк. Көтөлгөн нәтижә – исерек хәлдә ясалган юл-транспорт һәлакәтләренен кимүе.

Юл-транспорт һәлакәтне урынында беренче булып ЮХИДИ бүлеге хезмәткәрләре һәм автотранспорт йөртүчеләре була. Зыян күргәннәргә беренче медицина ярдәме күрсәтү өчен ЮХИДИ бүлеге хезмәткәрләре, шулай ук машина йөртүчеләр беренче ярдәм күрсәтүнен билгеле бер күнекмәләренә ия булырга тиеш. Беренче медицина ярдәме күрсәтү буенча укуларны Тукай районы үзәк хастаханәсе үткәрә, укыту программысы 16 сәгатькә исәпләнгән.

Югарыда эйтелгәннәргә исәпкә алыш, проектта балаларны һәм яшүсмәрләрне транспорт культурасына өйрәтүнен һәм тәрбияләүнен юлларда һәм урамнарда үз-үзләрен дөрес тоту күнекмәләрен һәм белемнәрен актив, ижади яктан үзләштерүне тәэмин итә торган яңа, нәтижәләрәк формаларын һәм ысулларын көртү каралган.

3 проект. Юл хәрәкәтен оештыруны һәм шартларын камилләштерү

Әлеге проектның төп максаты булып Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Сәмәкәй авыл жирлегендә юл хәрәкәте оештыруның тагын да нәтижәләрәк схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану, юл хәрәкәтне шартларын камилләштерү юлы белән юл-транспорт һәлакәтләре килеп чыгу куркынычын киметү тора. Куелган максатка ирешү чарасы булып юллардагы куркыныч участокларны һәм куркыныч хәрәкәт шартларын бетерү һәм кисәтү буенча чаралар комплексын тормышка ашыру тора.

«Татавтодор» ААЖнең Чаллы филиалы 395,1 км территориаль автомобиль юлына хезмәт күрсәтә. Районның гамәлдәге автомобиль юллары чөлтәре нигездә формалашкан. Эмма күп кенә параметрлар буенча ул автомобиль хәрәкәтенен барлык үсә баручы таләпләренә туры килми, шунда күрә транспорт чыгымнарын бөтен яклап киметү бурычы белән беррәттән, районда гамәлдәге автомобиль юллары чөлтәрен камилләштерү эше дә дәвам ителергә тиеш, ул теләсә нинди хужалык элементләрен гамәлгә ашырганда унайлыкнын һәм рентабельлекнен гарантияләнгән дәрәҗәсен тәэмин итәчәк.

Анализ мәгълүматлары буенча жирле эһәмияттәге гомуми файдаланудагы автомобиль юллары (поселок эчендәге) күчеш тибындагы өслеккә ия. Бу юллар ныклык күрсәткечләре һәм автомобиль транспорты хәрәкәтне куркынычсызлыгы буенча төzelеш нормаларының һәм кагыйдәләренен заманча таләпләренә конструктив туры килми.

Шулай итеп, жирлекләрдә күчмә типтагы юллар саны шактый. Барлык торак пунктлар һәм авыл хужалыгы предприятиеләре дә каты өслекле юллар белән тәэмин ителмәгән. Шуңа күрә Программа чаралары юл шартларын гомуми яхшыртуга һәм юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участокларын бетерүгә ярдәм итә.

Гамәлдәге юлларны гомуми яхшырту аларга шундай форма бирүгә һәм юл хәрәкәтне кагыйдәләре таләпләренә туры килә торган хәрәкәтне җайга салуны тәэмин итүгә юнәлдерелгән.

Юл-транспорт һәлакәтләренен, шул исәптән аеруча авыр нәтижәләрнен сәбәпләр структурасында машина йөртүчеләренен аруы мөһим факторларның берсе буларак, машина йөртүчеләренең хезмәт һәм ял режимнарын үтәүгә контролльне камилләштерүне таләп итә. Нәтижәле контролльне гамәлгә ашыру транспорт чараларын хәрәкәт параметрларын теркәү җайланмалары белән техник жиһазландырганда мөмкин булачак.

4 проект. Юл хәрәкәтне иминлекен тәэмин итү өлкәсендә контроль-күзәтчелек эшчәнлеген камилләштерү

Юл-транспорт һәлакәтләрен кисәтү буенча нәтижәле чараларның берсе булып контролль-күзәтчелек эшчәнлеген активлаштыру тора. Контроль-күзәтчелек эшчәнлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: юл хәрәкәтендә катнашучыларның эшчәнлеген (юл хәрәкәтне кагыйдәләре таләпләрен

үтәу) контрольдә тоту; тимер юл аркылы чыгу урыннарын һәм юлларны, ясалма корылмаларны карап тотуны һәм линиягә чыгучы транспортның төзеклеген контролльдә тоту.

Проектның төп максаты булып хокукый, оештыру, мәгълүмати һәм техник тәэмин итүне камилләштерү юлы белән, контролль-күзәтчелек эшчәнлегенән нәтижәлелеген арттыру хисабына аварияләрне киметү тора.

Әлеге максатны тормышка ашыру өчен түбәндәге бурычларны хәл итү күздә тотыла:

- юл хәрәкәте иминлеге өлкәсендә ведомствоара компетенциягә ия контролль-күзәтчелек органнарының нәтижәле хезмәттәшлеге системасын булдыру.

Юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участокларын бетерүгә һәм юл шартларын яхшыртуга юнәлдерелгән Программаның беренче этабы чаралары шулай ук юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участокларында һәм башка потенциаль куркыныч участокларда юл эшләрен башкарганда алга таба да үсеш алды, автомобиль юлларында куркынычсыз транспорт развязкасын урнаштыру караган. Юл-транспорт һәлакәтләрен ачыклаунын һәм зыян күрүчеләргә беренче ярдәм күрсәтүнен мәгълүмати системасын алга таба үстерү, шулай ук госпитальгә кадәрге этапта медицина ярдәме күрсәтү системасын үстерү күздә тотыла;

- гамәлдәге законнарга, башка норматив хокукый актларга үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, юл хәрәкәтен оештыру өлкәсендә кагыйдәләр, стандартлар, техник нормалар һәм башка норматив документлар эшләү, машина йөртүчеләргә транспорт чаралары белән идарә итү хокуку алу һәм укыту; пассажирлар йөрткәндә һәм йөк ташыганда юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү, транспорт һәм юл хужалыгы объектларын, продукциясен һәм хезмәтләрен мәжбүри сертификацияләү; юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итүгә бәйле эшчәнлекне лицензияләү;

- юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозуны теркәү оператив-техник чараларны, машина йөртүчеләрне әзерләү һәм аларның торышын, транспорт чараларын эксплуатацияләү, юллар төзү һәм эксплуатацияләүне диагностикалау приборларын һәм чараларын эшләү һәм кертү.

Юлларның һәм юл корылмаларының сакланышын тәэмин итү өчен куркыныч, зур габаритлы һәм авыр йөкләр ташуны контролльдә тоту буенча нәтижәле чаралар системасын эшләргә һәм юл чeltären үлчәү контроле пунктлары белән тәэмин итәргә кирәк.

Бу өлкәдә тизйөрешле хәрәкәт режимнарына, машина йөртүчеләрнең һәм пассажирларның куркынычсызлык каешларын һәм мотошлемнарны куллануга контролне көчәйтү, исерек яисә наркотиктан исергән хәлдә машина йөртүчеләрне ачыклау буенча бурычлар өстенлекле булып тора.

Тулаем алганда, контролль-күзәтчелек органнарының юл хәрәкәте буенча эшен камилләштерү түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- хәрәкәт куркынычсызлыгы өлкәсендә контролль һәм күзәтчелек системасын камилләштерү буенча норматив-хокукый һәм оештыру документларын эшләү һәм раслау;

- ЮХИДИ бердәм мәгълүмати-эзләү системасын кертү;

- автотранспорт чаралары хәрәкәтен мониторинглау һәм анализлау системасын оештыру, транспорт хәрәкәте тыгыз участокларны, концентрация урыннарын ачыклау;

- кышкы чорда юлларны карап тотуны оештыруны, контролльдә тотуны һәм техник тәэмин итүне камилләштерү;

- дәүләт техник карау станцияләре контролерларын әзәрләү һәм яңадан әзәрләү программасын эшләү һәм тормышка ашыру;

- социаль мәсьәләләрне хәл итү (ЮХИДИ хезмәткәрләре өчен торак төзү һәм сатып алу, ЮХИДИ ветераннарына матди ярдәм күрсәтү h. б.)

Хезмәткәрләрнен контролль-күзәтчелек эшчәнлеге нәтижәлелеге аларның техник тәэмин ителеше дәрҗәсенә бәйле.

5 проект. Фәнни-тикшерену һәм тәжрибә-конструкторлык эшләре

Программа чараларын тормышка ашыруның югары нәтижәлелегенә ирешү һәм юл-транспорт һәлакәтләрен кисәту буенча эш сыйфатын арттыру өчен юл хәрәкәте иминлеге системасының бетен эшчәнлеге юл хәрәкәтен оештыру турында иң заманча белемнәргә һәм юл-

транспорт һәлакәтләрен кисәтү эшен камилләштерү, юл чөлтәрен формалаштыру, транспорт хәрәкәте иминлеге һәм башка белем өлкәләре арасында үзара бәйләнешкә нигезләнергә тиеш.

Юл хәрәкәте иминлеге буенча фәнни тикшеренүләр гамәли булып тора. Алар юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмауда яки аларның санын киметүдә нәтижәле булырга мөмкин, дип санала. Эгәр дә юл-транспорт һәлакәтләре мөһим социаль-икътисадый проблема дип танылмаса, фәнни тикшеренүләрне аклау кыенрак булыр иде.

Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, фәнни тикшеренүләрнен беренче максаты юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмау түгел, ә белем алу. Әмма бу белемнәр юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмауда әһәмиятле булырга мөмкин. Ничек кенә булмасын, шуны ышанып әйтергә була: фәнни тикшеренүләрнен сыйфаты югарырак булган саен, анын каарлар кабул итүгә йогынтысы зуррак.

Бу өлкәдә фәнни-тикшеренү эшләренең нигезе булып, мәсәлән, түбәндәгеләр тора:

- аеруча авыр нәтижәләргә китергән юл-транспорт һәлакәтләренен сәбәпләрен комплекслы тикшерү;

- юл-транспорт һәлакәтләренең торышы һәм проблемалары мониторингы;

- ижтимагый фикер мониторингы;

- юл-транспорт һәлакәтләре күрсәткечләрен дәүләт исәбенә алу системасын камилләштерү буенча методик рекомендацияләр эшләү;

- юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозучы машина йөртүчеләрне янадан әзерләү буенча уқыту-программа документациясен эшләү;

- авто/транспорт чараларын йөртүчеләрен әзерләүче уқытучыларның квалификациясен күтәрү буенча уку-уқыту планнарын һәм программаларын эшләү;

- автотранспорт чараларын йөртүчеләрне әзерләүнең инновацион технологияләрен эшләү;

- хәзерге вакытта психологияк аспектларны исәпкә алмайча, җәмгыяты эшчәнлегенең бер генә өлкәсендә дә нәтижәләргә ирешеп булмый.

Юл хәрәкәте өлкәсе дә искәрмә булып тормый, аның унышы կүп очракта кешегә, аның осталыгына, күнекмәләренә, психика үзенчәлекләренә һәм халәтенә бәйле. Барлык юл-транспорт һәлакәтләренең 3/4 транспорт чараларын йөртүчеләр гаебе белән, аларның табигый яки хезмәт эшчәнлеге барышында алынган психофизиологик сыйфатларына, агымдагы психик яки физик халәте бозылуга, психик эшчәнлек процессында тоткарлыklарга бәйле хаталары нәтижәсендә килеп чыга.

Транспортта аварияне киметүгә юнәлдерелгән иң нәтижәле чараларның берсе – йөртүче һөнәренә кандидатларны да, аларның эш үзенчәлекләрен билгеләгәндә (такси, автобуслар, йәк транспорты, куркыныч яки аеруча кыйммәтле йөк ташу, еракка ташу һ.б.) машина йөртүчеләрне дә психофизиологик сайлап алу. Галимнәр тарафыннан машина йөртүче өчен һөнәри яктан мөһим булган сыйфатлар ачыкланган, аларга шәгыльләнеп ирешеп булмый, компенсацияләнми һәм аларның булмавы машина йөртүче булу мөмкинлеген шик астына куя. Алдынгы автомобиль илләренең транспорт психологлары бәяләвендә, психофизиологик сайлап алуны көртү юл-транспорт һәлакәтләре санын 20%ка киметергә мөмкин.

Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, гамәлдәге кадрлар агентлыklары инде хәзер үк персоналны, шул исәптән машина йөртүчеләрне сайлау буенча хезмәт тәкъдим итә. Шул ук вакытта алар психологияк портрет төзү белән генә чикләнәләр, бу машина йөртүчеләр өчен житәрлек түгел, чөнки безне, барыннан да элек, аның командаһа нинди булуы түгел, ә юл-транспорт һәлакәтенә эләгү ешлыгы кызыксындыра.

Эшкә урнашканда психодиагностика көртү шулай ук үнай фактор булып тора, ул машина йөртүчеләренең җаваплылыгын һәм дисциплинасын арттыра, кадрлар агымын киметә, бу юл-транспорт һәлакәтләрендә чагылыш тапмый калмый.

4. ПРОГРАММАНЫ ФИНАНСЛАУ

Программаны финанслауның гомуми күләме 300 мең сүм тәшкىл итә.

Муниципаль бюджетлардан финанслар белән идарә итүче – авыл жирлеге Башлыгы, район Башлыгы.

Әлеге финанслау күләмнәре тиешле финанс елына бюджетларны формалаштырганда төгәлләштерелергә тиеш.

Моннан тыш, мөмкинлек булган саен район бюджеты акчалары, максатчан һәм ирекле иғанәләр жәлеп ителәчәк.

5. ПРОГРАММАНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУ МЕХАНИЗМИНАРЫ

Әлеге Программа «2018-2025 елларда юл хәрәкәте иминлеген арттыру» федераль максатчан программасының, «2018-2024 елларга Россия Федерациясенә юл хәрәкәте иминлеге стратегиясен раслау турында» Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2018 елның 8 январендәге 1-р номерлы күрсәтмәсенен, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү чаралары турында» Татарстан Республикасы Президентының 2014 елның 06 декабрендәге 1115-ПУ номерлы Указының, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген арттыру, юл-транспорт һәлакәтләрен кыскарту һәм аларның нәтижәләрен киметү чараларын гамәлгә ашыру турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2023 елның 18 февралендәге 159 номерлы карарының алга таба үсеше булып тора һәм әдәләтләр министрларының тәэмин итү очен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алулар өлкәсендә контракт системасы турында» 2013 елның 05 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль закон (2023 елның 14 ноябренә үзгәрешләр белән) һәм Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары белән билгеләнгән нормалар нигезендә гамәлгә ашырыла.

6. ТРАНСПОРТ ЧАРАЛАРЫ ХУЖАЛАРЫНЫҢ ГРАЖДАНЛЫК ЖАВАПЛЫЛЫГЫН ИМИНИЯТЛӘШТЕРУ

Зыян күрүчеләр транспорт чараларыннан файдаланганда, аларның тормышына, сәламәтлегенә һәм мөлкәтенә китерелгән зыянны каплау хокукларын яклau максатында, күрсәтелгән федераль закон белән транспорт чаралары хужаларының гражданлык жаваплылыгын мәжбүри иминиятләштерүнен (алга таба – мәжбүри иминиятләштерү) хокукый, икътисадый һәм оештыру нигезләре билгеләнә.

Мәжбүри иминиятләштерүнен төп принциплары булып тора:

- күрсәтелгән федераль законда билгеләнгән чикләрдә зыян күрүчеләрнең тормышына, сәламәтлегенә яисә мөлкәтенә китерелгән зыянны каплау гарантиясе;

- транспорт чаралары хужаларының гражданлык жаваплылыгын иминиятләштерүнен гомуми һәм мәжбүри булуы;

- Россия Федерациясе территориясенә күрсәтелгән Федераль закон белән билгеләнгән гражданлык жаваплылыгын иминиятләштерү бурычын үтәмәгән транспорт чараларын кулланмау, транспорт чаралары хужаларының юл хәрәкәте иминлеген арттыруда икътисадый қызыксынуы.

Транспорт чаралары хужалары әлеге Федераль законда билгеләнгән шартларда, тәртиптә һәм аның нигезендә иминиятләүчеләр сыйфатында транспорт чараларыннан файдаланганда башка затларның тормышына, сәламәтлегенә яисә мөлкәтенә зыян килү нәтижәсендә килеп чыгарга мөмкин булган гражданлык жаваплылыгын үз хисабына иминиятләштерегә тиеш.

Мәжбүри иминият килешүе төзелә торган шартлар Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан чыгарыла торган мәжбүри иминиятләштерү кагыйдәләрендә булган мәжбүри иминият шартнамәсенең типлаштырылган шартларына туры килергә тиеш.

Транспорт чарасы хужасының Россия Федерациясе территориясенә транспорт чарасыннан файдаланганда зыян күрүчеләрнен тормышына, сәламәтлегенә яисә мөлкәтенә зыян килү аркасында барлыкка килгән йөкләмәләр буенча гражданлык жаваплылыгы куркынычы белән бәйле мөлкәт мәнфәгатьләре мәжбүри иминият объекты булып тора.

Транспорт чаралары хужалары тарафыннан мәжбүри иминиятләштерү мәжбүри иминият шартнамәләре төзү юлы белән гамәлгә ашырыла.

Мәжбүри иминият шартнамәләрендә транспорт чарапары хужаларының гражданлық жаваплылығы иминиятләштерелгән транспорт чарапары күрсәтелә.

Мәжбүри иминият килешүе буенча транспорт чарасы хужасының, шулай ук транспорт чарасын законлы нигездә файдаланучы башка кешенең граждан жаваплылығы иминиятләнә.

Мәжбүри иминият шартнамәсө төзегендә, иминиятче иминиятләүчегә иминият полисы һәм дәүләт үрнәгендәге махсус билге тапшыра. Мәжбүри иминиятне гамәлгә ашыруны раслаучы документ булып иминият полисы тора.

Зыян күрүчеләр таләбе буенча компенсация түләүләре гамәлгә кую документлары нигезендә һәм 2002 елның 25 апрелендәге 40-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә эшләүче иминиятчеләрен һөнәри берләшмәсө тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Зыян күрүчеләр һәм иминиятчеләрен һөнәри берләшмәсө арасындагы компенсация түләүләре унаеннан мәнәсәбәтләрдә аналогия буенча мәжбүри иминият шартнамәсө буенча файда алучы белән иминиятләштерүче арасында мәнәсәбәтләр өчен Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән кагыйдәләр кулланыла. Тиешле нигезләмәләр Федераль законда башкасы карапмаганга һәм мондый мәнәсәбәтләрен асылыннан башкасы килеп чыкмаганга кулланыла. Шул ук вакытта күрсәтелгән компенсация түләүләре иминиятче һәм (яки) зыян өчен жаваплы зат тарафыннан китерелгән зыянны елешчә каплауга тигез суммага кими.

Транспорт чарапары хужаларының иминиятләштерү буенча күрсәтелгән Федераль закон белән билгеләнгән бурычларын үтәүне контролльдә тоту милиция тарафыннан транспорт чарапарын теркәү, Дәүләт техник күзәтүен оештырганда һәм юл хәрәкәте кагыйдәләрен үтәүне контролльдә тоту өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашырганда, шулай ук юл хәрәкәте иминлеген тәэммин итү өлкәсендә норматив хокукий актларны теркәгендә башкарыла. Транспорт чарасын йөртүченең үзе белән мәжбүри иминият полисы булырга һәм аны тикшеру өчен Россия Федерациясе законнары нигезендә вәкаләтле милиция хезмәткәрләренә тапшырырга тиеш.

Россия Федерациясе территориясендә әлеге Федераль закон белән билгеләнгән гражданлық жаваплылығын иминиятләу буенча йөкләмәне үтәмәгән транспорт чарапарын файдалану тыела. Күрсәтелгән транспорт чарапарына карата дәүләт техник каравы һәм теркәве үткәрелми.

7. ПРОГРАММАНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУ НӘТИЖӘЛЕГЕН БӘЯЛӘҮ ҺӘМ СОЦИАЛЬ-ИКЪТИСАДЫЙ НӘТИЖӘЛӘРЕ

Программаны тормышка ашыру нәтижәсендә Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Сәмәкәй авыл жирлеге юлларында аварияләр һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булучылар саны кимү, юл хәрәкәте иминлеген тәэммин итү белән идарә итү системасын, юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләү буенча дәүләт сәясәтен камилләштерү, транспорт чарапарының конструктив һәм эксплуатацион куркынычсызылыгын арттыру, Сәмәкәй авыл жирлегендә юл хәрәкәтен оештыруны камилләштерү, юл чeltärendә имин хәрәкәт шартларын тәэммин итү, юл хәрәкәте иминлеген тәэммин итү өлкәсендә контроль-күзәтчелек эшчәнлеген камилләштерү, юл хәрәкәтендә катнашучылар өчен оператив радиоэлемтә булдыру һәм госпитальгә кадәрге этапта юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ярдәм курсату сыйфатын күтәрү кетелә.

Күпчелек очракта алынган нәтижәләргә нинди дә булса дөрес теоретик нигез бирү дә шулай ук авыр. Бигрәк тә оештыру чарапарының юл хәрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышы моделенә йогынтысы аз өйрәнелгән. Һәм моның үрнәге булып жәяүлеләр юллары тора. Бу чара нәтжәсендә юл-транспорт һәлакәтләре санындагы нинди дә булса үзгәрешне исбатлау авыр. Хәтта жәяүлеләр юлы саны артса да, бу жәяүлеләрен барысы да алардан файдаланаачак, ә автомобильчеләр тизлекне алар янында киметәчәк дигән сүз түгел. Мондый чарапар буенча, бәлки, юл хәрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышы модельләренен башка үзгәрешләре буенча булган материалларда бушлыклар бар. Шуна күрә китерелгән анлатмалар шактый дөрес булырга мөмкин, әмма алар мөмкин булган, ләкин документлаштырылмаган анлатмалар турында гипотезлар гына.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 1998 елнын 4 декабрендәге 1441 номерлы каары белән расланган Россия Федерациясе автомобиль юлларының озынлыгы, техник торышы буенча Юл хәрәкәте иминлеке күрсәткечләрен дәүләти исәпкә алу кагыйдәләре нигезендә 02.02.2000 һәм 27.08.2015 еллардагы үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән юл-транспорт һәлакәтләренен торышын бәяләү буенча түбәндәге индикаторларның дәүләт исәпкә алышуы гамәлгә ашырыла:

- хәрәкәт составы туктап тору өчен мәйданчыклар, шул исәптән туклану, сәүдә, ашыгыч медицина ярдәме һәм жир катламыннан читтә урнашкан автотранспорт тукталышларының башка урыннарында ял итү һәм кыска вакытлы тукталыш өчен мәйданчыклар саны;
 - тротуарлар һәм каты өслекле жәяүлеләр юллары озынлыгы;
 - автобус тукталышлары саны;
 - бер дәрәжәдә тоташу һәм киселешү урыннары саны (гади жиһазландырылмаган тоташулар һәм киселешләр, өлешчә каналларга бүленгән тоташулар һәм икенче дәрәжәле юлда юнәлдерелгән утраулар белән киселешләр, тулысынча каналларга бүленгән киселешләр һәм ике юлда да юнәлдерелгән утраулар белән тоташулар, божралы киселешләр);
 - төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә туры китереп урнаштырылган каты өслекле (капиталь, жицеләйтләгән һәм күчеш) төп юлга чыгу һәм керү урыннары саны;
 - барлық типтагы күчмә-тизлек полосалары, шул исәптән чөйсыман, параллель, бүленү полосасы белән параллель, параллель булмаган яки кәкре сыйыкли полосалар саны;
 - кытыршы өслекле юл катламнарының озынлыгы (макро- һәм микрокытыршылыкны тәэмим итүче сайланган гранулометрик состав белән юл катламының беренче өслеген эшкәртү);
 - ныгытылган юл читләре (сул һәм уң як), шул исәптән асфальтобетон, цемент-бетон, таш материаллар белән, үләннәр чәчеп ныгытылган юл читләренен озынлыгы;
 - барьер һәм парапет тибындагы коймалар озынлыгы (төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә беренче төркем коймалары);
 - сигнал баганалары саны;
 - ясалма корылмаларда һәм бордюр ташларында отбойлы брусының югары тәгәрмәче озынлыгы;
 - горизонталь (юл өслегенә төшерелә торган линияләр, язулар, уклар һәм башка билгеләмәләр) һәм вертикаль (куперләр, юлуткәргечләр, парапетлар, киртәләр, бордюрлар һәм башка юл корылмалары һәм юл элементларына төшерелә торган линияләр һәм билгеләмәләр) булу;
 - расланган дислокация нигезендә юл билгеләре һәм күрсәткечләр саны;
 - стационар яктырту жайланмалары саны;
 - төрле дәрәҗәләрдә жәяүлеләр кичүе саны;
 - тимер юллар һәм хисап биричесе оешма балансында булган автомобиль юллары кисешкән урыннарда төрле дәрәжәдә транспорт развязкалары саны;
 - машина йөртүчеләрне әзерләү сыйфаты һәм башка юл хәрәкәтендә катнашучыларның юлларда үз-үзләрен тотышы культурасы;
 - отвод полосасында һәм юл буе полосасында сервис объектлары саны (автозаправка станцияләре, мотельләр, кемпинглар, техник хезмәт күрсәтү станцияләре, башка сервис объектлары);
 - Россия Федерациясе автомобиль юлларында юл-транспорт һәлакәтләрен исәпкә алу һәм анализлау кагыйдәләре нигезендә ачыкланган юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участоклары саны;
 - юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участокларын бетерү өчен юл эшләре башкарылган участоклар саны;
 - юридик һәм физик затларның булган трамвай һәм троллейбуслар саны;
 - юлларның сыйфаты һәм аларның кулланучылар шартларына туры килүе.
- Юл-транспорт һәлакәтләренен гомумиләштерелгән индикатив күрсәткечләре сыйфатында кабул ителә:
- 1 кв.м. мәйданда гомуми файдаланудагы юлларның озынлыгы, километрларда;
 - асфальт-бетон өслекле юлларның гомуми файдаланудагы юлларның гомуми озынлыгына нисбәте; %ларда;

- асфальт-бетон өслекле юллар белән гомуми файдаланудагы юллар чөлтәренә кадәр элемтәсе булмаган торак пунктларның чагыштырма зурлыгы, процентларда;
- авыл хужалыгы предприятиеләренең үзәк утарлары;
- калган торак пунктлар.

Әлеге программаны тормышка ашыру нәтижәсендә көтөлә:

- районда юллардагы аварияләрне киметү һәм ел саен юл-транспорт һәлакәтләренең индикатив курсәткечләрен киметү, бу, һичшикsez, юл-транспорт һәлакәтләренең гомуми саны картинасында чагылыш табачак:

- юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә жәрәхәт алушылар һәм һәлак булучылар саны, нәтижәләрнен авырлыгы;
- юл хәрәкәтне иминлеген тәэмин итү өлкәсендә дәүләт идарәсе системасын һәм юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштерү;
- транспорт чараларының конструктив һәм эксплуатацион иминлеген арттыру;
- шәһәрдә юл хәрәкәтен оештыруны камилләштерү;
- юлларда имин хәрәкәт шартларын тәэмин итү;
- юл хәрәкәтне иминлеген тәэмин итү өлкәсендә контроль-кузәтчелек эшчәнлеген камилләштерү;
- хәрәкәттә катнашучылар өчен оператив радиоэлемтә системасын булдыру һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян құручеләргә госпитальгә кадәрге этапта ярдәм күрсәту сыйфатын күтәру

Башка чыганаклар: банкларның максатчан кредитлары, программаны тормышка ашыруда катнашучыларның взнослары, фондлар һәм ижтимагый оешмалар акчалары, эшмәкәрлек структуралары чаралары, иганәче чаралары h.b.

№	Объектларның исеме	Егәрлек	Финанслау чыганактары			Искорма	
			Жирле бюджет, мен сумда				
			2023	2024	2025		
1	Поселок эчсендәге юлларны төзү, ремонтлау һәм реконструкциялау		100,0	100,0	100,0	МБ	
1.1	Күгәш ав. Урман урамы		100,0	-	-	МБ	
1.2	Оргыды ав. Бакча урамы		-	100,0	-	МБ	
1.3	Сәмәкәй ав. А.Биктимеров ур.				100,0	МБ	
2.	Жирлекнең торак пунктларында тұкталыш павильоннары үрнаштыру		-	-	-	-	
2.1	Күгәш ав., Урман ур.		-	-	-	-	
3	Жирлектеге гомуми белсем бириү учреждениелэрде каршындагы балалар автомобиль мәйданчықлары:		-	-	-	-	
4	«Ясалма тигезсөзлек» үрнаштыру:		-	-	-	МБ	
4.1	Сәмәкәй авылы, а.Биктимеров ур.		-	-	-	МБ	
5.	Юлларның машиналар йөрү елешенде разметка:		-	-	-	-	
6.	Авыл жирлегендә юл билгеләре кую		-	-	-	МБ	
6.1	Сәмәкәй ав. А.Биктимеров ур.		-	-	-	МБ	
7.	Юл бус сервисы объектлары булған участокларда юлларны яктырту		-	-	-	-	
8.	Металл барьер киртәләр үрнаштыру		-	-	-	-	
9.	Торак пунктларда юл хәрәкәтен осштыру проскты		-	-	-	-	
	Барлығы:		100,0	100,0	100,0		